

Afgebrande gebouwen, sporen van plundering, musketkogels en
menselijk slachtoffers: de gelijkenissen tussen dit schilderij
'De verschrikking van de oorlog' (Anoniem, Vlaams, begin 17de eeuw) en
de opgravingsresultaten zijn aangrijpend © The Horrors of War - Bilbao
Fine Arts Museum (bilbaomuseoa.eus)

De plundering van een herberg in Stene

Begin 17de eeuw maakte een Vlaamse schilder een tafereel met als titel 'De verschrikking van de oorlog'. Op het schilderij zien we plunderende soldaten die de bevolking van een dorp terroriseren, doden en een van de gebouwen in brand steken. De gelijkenissen met de opgravingsresultaten van de archeologen van RAAP zijn opvallend en aangrijpend. Ze onderzochten enkele stukken schorrenland aan de Zilverlaan in Stene en ontdekten er de resten van het dorp Stene vóór de vernielingen aangebracht tijdens de Tachtigjarige oorlog, meer specifiek bij het Beleg van Oostende (1601-1604).

FLORIS BEKE

En van de voornaamste veldslagen van de Tachtigjarige oorlog vindt plaats in Oostende. Samen met de bevolking van Oostende vormen de Staatse troepen (het leger van de Verenigde Provinciën van de Nederlanden) hier een vestiging tegen de oprukkende Spaanse troepen. Deze twee partijen staan door politieke en religieuze overtuigingen (protestants en katholiek) tegenover elkaar. Het beleg van Oostende zelf zal drie jaar lang duren, wat in die tijd bijzonder lang was. Normaal gezien vallen de meeste steden bij een belegering na hooguit enkele maanden. Bij dit beleg zullen naar schatting meer dan 150 000 slachtoffers vallen. Het conflict start echter al vroeger, in de jaren voorafgaand aan het beleg wordt de regio geteisterd door militaire campagnes en rondtrekkende soldaten. Historische documenten wijzen erop dat in 1584 geen belastingen meer geïnd kunnen worden omdat de bevolking gevlucht is. Om de stad te verdedigen worden ook de dijken doorgestoken. Hierdoor krijgt de zee weer invloed op het land en bijgevolg zet de getijdenwerking de regio onder water.

Natuurlijke conservering

Onverwachts zorgt dit voor bijzondere bewaringscondities van deze archeologische site. Bij de onderwaterzetting wordt de site afgedekt met een 40 cm dik pakket klei. Er blijft namelijk telkens wat klei achter nadat de zee zich terugtrekt bij de getijdenwerking. De aanwezige muren, vondsten en looppniveaus worden hierdoor hermetisch afgesloten tot op het moment van deze opgraving, ongeveer 400 jaar later.

Tussen de vondsten zat ook een koebel © RAAP

Welkom in de herberg

Bij de opgraving vonden de archeologen muurresten van twee gebouwen, met er rond een zwarte leeflaag met veel nederzettingsafval. Bij de ingangen van beide gebouwen was een plaveisel aangelegd zodat er niet door de modderige laag moest gestapt worden. Naar de mestkuil was eveneens een pad voorzien. Dit plaveisel bestond vooral uit gerecupereerde baksteen, maar er was ook een kapotte maalsteen in verwerkt. Aan de oostelijke zijde was de site begrensd door een greppel. Een historische kaart geeft het gebied buiten de greppel als (nat) weiland en akkerland weer, wat overeenkomt met de resultaten van het botanisch onderzoek. Een van de gebouwen onderscheidt zich door zijn grote omvang, verschillende kamers, de mooie uitgewerkte bakstenen vloeren en de aanwezigheid van minstens drie grote wandhaarden. Ook het vondstmateriaal is bijzonder, rond de haardplaats zijn verschillende delen van wafelijzers aangetroffen en een hoog percentage kannen, kruiken en pinten in Rijnlands steengoed. In de hoek van een andere kamer ligt een set maalstenen, in een nog andere kamer zijn diverse wetstenen en een koebel teruggevonden. De gebouwdimensies, indeling, het aanwezige vondstmateriaal en de gelijkenissen met iconografische bronnen wijzen naar een interpretatie als herberg. Ook de

In de hoek van één van de kamers lagen verschillende maalstenen © RAAP

ligging wijst hierop, het gebouw situeert zich aan noordoostelijke zijde van de dorpskern en aan een doorgang naar het hinterland.

Gedwongen sluiting

Wat deze site extra bijzonder maakt, is de korte tijdsperiode waarin de site verlaten werd. Alles wijst richting plundering en brandstichting. Binnen de gebouwen liggen rondslingerende huishoudelijke voorwerpen en gebroken potten afgedekt door een brandlaag. Rond de gebouwen zijn musketkogels gevonden en in een nabij liggend veld zijn een man en een vrouw begraven, vermoedelijk slachtoffers die door omstandigheden geen gewone begraving konden krijgen. Het is aannemelijk dat de politieke situatie hier de aanleiding voor was. Tijdens het conflict worden de bakstenen van deze ruïne al gerecupereerd. Vermoedelijk voor het oprichten van het naastliggende fort Clara. Dit is één van de forten die de Spaanse belegeraar in een gordel rond de belegerde stad aanlegt. Het is opvallend dat de dorpskern van Stene zich na 1604 verder ontwikkelt rond de kerk, ongeveer 150 meter in zuidwestelijke richting. De site zelf komt na het beleg van Oostende buitendijks te liggen in schorregebied. De locatie zal onbebouwd blijven tot er in de Tweede Wereldoorlog een loopgravencomplex rond Stene wordt aangelegd.